

Iwona Bąk*, *Katarzyna Wawrzyniak***

UNIFIKACJA PROGRAMÓW NAUCZANIA A RÓŻNORODNOŚĆ STOPNIA REALIZACJI STANDARDÓW NAUCZANIA NA KIERUNKU *EKONOMIA* NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH UCZELNI PUBLICZNYCH

1. WPROWADZENIE

Unifikacja (kategoria z zakresu logiki) jest to proces ujednociania, w wyniku którego zakresy pojęciowe lub znaczenia niezwiązane ze sobą lub w jakiś sposób niezgodne, nabywają zgodności i stają się częścią większej całości¹.

W kontekście programów nauczania unifikacja powinna dotyczyć przede wszystkim:

- 1) ujednoczenia przedmiotów obowiązujących na danym kierunku studiów bez względu na rodzaj uczelni,
- 2) ujednoczenia treści programowych w ramach obowiązujących przedmiotów na danym kierunku,
- 3) ujednoczenia wymiaru godzin poszczególnych przedmiotów,
- 4) ujednoczenie terminu realizacji poszczególnych przedmiotów,
- 5) ujednoczenie sposobu realizacji treści programowych w ramach poszczególnych przedmiotów.

Dwa pierwsze zagadnienia i częściowo trzecie są uregulowane w obowiązujących na dany rok akademicki standardach nauczania.² Standardy te podają między innymi minima dotyczące liczby semestrów, liczby godzin zajęć oraz punktów ECTS w trakcie całych studiów i dla przedmiotów z grup przedmiotów

---

* Dr, Akademia Rolnicza w Szczecinie.

** Dr, Akademia Rolnicza w Szczecinie.

¹ pl.wikipedia.org

² Standardy nauczania ulegały na przestrzeni lat dość znacznym zmianom i w chwili obecnej ich najnowsze wersje zostały opublikowane przez Radę Główną Szkolnictwa Wyższego dnia 19 lutego 2007 roku (zobacz www.rgsw.edu.pl).

podstawowych. Dla przedmiotów kierunkowych podana jest tylko minimalna liczba godzin dla całej grupy. Przedmioty podstawowe i kierunkowe są w standardach wyraźnie wskazane wraz z wyszczególnieniem treści i efektów kształcenia. Ponadto dla każdego kierunku podane są wymagania dotyczące minimalnej liczby godzin z języka obcego, z wychowania fizycznego, czy też przedmiotów poszerzających wiedzę ogólną. Brak natomiast wskazówek odnośnie terminu realizacji danego przedmiotu, sposobu jego realizacji, czy też górnej granicy godzin dla danego przedmiotu. Zostawienie swobody uczelniom w tych trzech zagadnieniach może prowadzić do powstania rozbieżności. Rozbieżności te mogą z kolei utrudnić studentom zmianę uczelni w czasie trwania studiów bez konieczności nadrabiania różnic programowych.

Celem artykułu jest wskazanie jakie w chwili obecnej (rok akademicki 2006/2007) występują rozbieżności w realizacji standardów nauczania na kierunku *Ekonomia* na wybranych uczelniach publicznych. Wszelkie rozbieżności zakłócają proces unifikacji programów nauczania, dlatego też wskazanie ich skali może przyczynić się do poprawy jakości całego procesu.

2. REALIZACJA STANDARDÓW NAUCZANIA NA WYBRANYCH UCZELNIACH NA KIERUNKU *EKONOMIA*

W artykule porównano stopień realizacji standardów nauczania na kierunku *Ekonomia* na następujących uczelniach:

- Akademia Rolnicza w Szczecinie (AR),
- Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie (SGGW),
- Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu (UP),
- Uniwersytet Szczeciński, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania (US).

Wyboru tych uczelni dokonano kierując się wspomnianą wcześniej zasadą, że unifikacja programów nauczania ma między innymi umożliwić studentom zmianę uczelni w czasie trwania studiów bez konieczności nadrabiania różnic programowych. Dlatego też wybrano trzy uczelnie rolnicze oraz uczelnię nierolniczą, ale działającą na terenie tego samego miasta.

W roku akademickim 2006/2007 w Polsce funkcjonują następujące uczelnie rolnicze³:

1. Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie,
2. Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J. J. Śniadeckich w Bydgoszczy,
3. Akademia Rolnicza im. Hugona Kołłątaja w Krakowie,

---

³ Wykaz uczelni publicznych w Polsce – www.mnisw.gov.pl.

4. Akademia Rolnicza w Lublinie,
5. Akademia Rolnicza w Poznaniu,
6. Akademia Rolnicza w Szczecinie,
7. Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu.

W tablicy 1 przedstawiono w jakiej formie studia stacjonarne na kierunku *Ekonomia* realizowane są na wymienionych uczelniach. Z tablicy tej wynika, że studia na tym kierunku realizowane są na czterech uczelniach, przy czym na dwóch – w formie jednolitych studiów magisterskich, a na dwóch – w formie studiów licencjackich.

Tablica 1

Studia stacjonarne na uczelniach rolniczych na kierunku *Ekonomia*
w roku akademickim 2006/2007

Nazwa uczelni	kierunek <i>Ekonomia</i>
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	3-letnie studia licencjackie
Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J.J. Śniadeckich w Bydgoszczy	brak
Akademia Rolnicza im. Hugona Kołłątaja w Krakowie	brak
Akademia Rolnicza w Lublinie	brak
Akademia Rolnicza w Poznaniu	5-letnie studia magisterskie
Akademia Rolnicza w Szczecinie	5-letnie studia magisterskie
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu	3-letnie studia licencjackie

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji na stronach internetowych poszczególnych uczelni.

W tablicy 2 przedstawiono zestawienie przedmiotów zgodnych ze standardami nauczania, obowiązującymi w roku akademickim 2006/2007 na kierunku *Ekonomia* (Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki nr 170, załącznik nr 13)⁴, które dotyczą zarówno jednolitych studiów magisterskich, jak i studiów zawodowych.

Standardy nauczania obowiązujące na kierunku *Ekonomia* zakładają, że na jednolitych studiach magisterskich łączna liczba godzin zajęć powinna wynosić około 3000 godzin, w tym 1380 określonych w standardach nauczania. Natomiast na studiach zawodowych łączna liczba godzin zajęć powinna wynosić około 2200 godzin, w tym 1155 przedmiotów kształcenia ogólnego, przedmiotów podstawowych i kierunkowych określonych w standardach nauczania. Ponadto dla studiów zawodowych podane jest minimalne obciążenie godzinowe dla przedmiotów specjalizacyjnych i specjalnościowych w wymiarze 660 godzin. Przedmioty te nie będą porównywane w artykule z uwagi na zbyt dużą różnorodność specjalności na poszczególnych uczelniach.

⁴ www.men.gov.pl/prawo/rozp_170/zal_13.php

Tablica 2

Realizacja standardów kształcenia na kierunku *Ekonomia* na wybranych uczelniach publicznych w roku akademickim 2006/2007.

Przedmioty według standardów kształcenia z limitem godzin (jednolite studia magisterskie/studia licencjackie)	AR (jednolite studia magisterskie)	UP (studia licencjackie)	SGGW (studia licencjackie)	US (jednolite studia magisterskie)
1	2	3	4	5
Przedmioty kształcenia ogólnego (360/240 h)				
1. Języki obce (120/90h)	120 (I, II, III, IV)	120 (II, III, IV, V)	180 (I, II, III, V)	240 (I, II, III, IV)
2. Wychowanie fizyczne (90/60h)	90 (I, II, III)	120 (I, II, III, IV)	90 (I, II)	90 (II, III, IV)
3. Przedmioty ogólnospołeczne do wyboru (120/90h)	120 (I, II)	90 (I, II)	105 (I, II)	120 (I, II)
3a. Filozofia		30 (I)	30 (I)	30 (I)
3b. Socjologia	30 (I)	30 (II)	30 (II)	30 (II)
3c. Psychologia	30 (I)			
3d. Historia lub historia gospodarcza	30 (II)			30 (I)
3e. Nauka o polityce	30 (I)	30 (I)		30 (II)
3f. Logika				
4. Gospodarka a środowisko lub geografia ekonomiczna (30h/-)	30 (I)		45 (I)	30 (VII)
Razem – realizacja przedmiotów kształcenia ogólnego	360	330	375	480
Przedmioty podstawowe (780/675h)				
1. Matematyka (90/90h)	90 (I, II)	90 (I, II)	60 (I, II)	90 (I, II)
2. Statystyka (75/60h)	75 (III, IV)	60 (III)	75 (III)	75 (IV)
3. Ekonometria (90/45h)	90 (IV, V)	60 (IV)	45 (V)	60 (V) + 30 (VI)
4. Mikroekonomia (90/90h)	90 (I, II)	90 (I)	90 (I)	90 (III, IV)
5. Makroekonomia (90/90h)	90 (III, IV)	90 (II)	90 (II)	90 (I, II)
6. Podstawy zarządzania (30/30h)	30 (IV)	60 (II)	45 (III)	30 (III)
7. Rachunkowość (60/60h)	60 (IV)	60 (III)	60 (III)	60 (III) + 30 (IV) + 30 (V)
8. Międzynarodowe stosunki gospodarcze (75/60h)	75 (V)	60 (V)	75 (VI)	75 (V)
9. Prawo (60/60h)	60 (I, VI)	60 (III)	60 (II)	60 (I, II)
10. Finanse i bankowość (60/30h)	60 (VI)	45 (IV)	60 (V)	60 (III)
11. Informatyka (60/60h)	60 (I, V)	60 (I) + 30 (IV)	60 (I)	60 (I) + 45 (V)
Razem – realizacja przedmiotów podstawowych	780	765	720	885

Tablica 2 (cd.)

1	2	3	4	5
Przedmioty kierunkowe (240/240h)				
1. Polityka społeczna (30/30h)	60 (V)	30 (II)	30 (VI)	30 (II)
2. Historia myśli ekonomicznej (45/45h)	45 (VIII)	45 (I)	45 (III)	45 (VIII)
3. Polityka ekonomiczna /gospodarcza (30/30h)	60 (V)	30 (III)	30 (V)	30 (VI)
4. Ekonomia matematyczna (60/30h)	60 (VII)	45 (IV)	30 (III)	60 (VII)
5. Finanse publiczne (-/30h)	-	30 (VI)	30 (VI)	30 (VIII)
6. Metody oceny projektów gospodarczych (30/30h)	30 (VIII)	60 (V)	30 (V)	30 (IX)
7. Prognozy i symulacje (45/45h)	45 (VI)	45 (V)	45 (VI)	45 (VIII)
Razem – realizacja przedmiotów kierunkowych	300	285	240	270
Razem – realizacja standardów nauczania	1440	1380	1335	1635
OGÓLEM	2960	2205	2325	3030

Źródło: opracowanie własne.

Z tablicy 2 wynika, że wszystkie badane uczelnie realizują łączny wymiar godzin zajęć w wymiarze podanym w standardach nauczania. Natomiast przekraczają minimalne obciążenia godzinowe dla przedmiotów kształcenia ogólnego, przedmiotów podstawowych i kierunkowych (AR – o 4,4%, UP – o 19,5%, SGGW – o 15,6%, US – o 18,5%).

W grupie przedmiotów kształcenia ogólnego występują następujące rozbieżności:

- języki obce realizowane są w różnym wymiarze godzin i na różnych semestrach (np. AR i US realizują przedmiot na tych samych semestrach, jednakże na US wymiar godzin jest dwukrotnie większy), podobna sytuacja jest w przypadku wychowania fizycznego;

- przedmioty ogólnospołeczne do wyboru tylko na SGGW realizowane są w wyższym wymiarze godzin niż wynika to ze standardów nauczania; generalnie przedmioty te realizowane są na I i II semestrze, natomiast widać wyraźne rozbieżności (poza socjologią), który przedmiot z tej grupy został wybrany przez poszczególne uczelnie;

- występuje znaczna rozbieżność semestru dla przedmiotu gospodarka a środowisko na AR (I semestr) i US (VII semestr);

- tylko na AR łączna liczba godzin w tej grupie przedmiotów jest zgodna z minimum, natomiast dla pozostałych uczelni minimum jest dość znacznie przekroczone (UP – o 37,5%, SGGW – o 56,3% i US – o 33,3%).

Dla przedmiotów podstawowych różnice w realizacji standardów nauczania są następujące:

– przedmioty ilościowe (matematyka, statystyka, ekonometria) na większości badanych uczelni wykładane są w wymiarze zgodnym z minimum, wyjątek stanowi SGGW (60 godzin matematyki i 75 godzin statystyki) oraz UP (60 godzin ekonometrii); jedynie matematyka wykładana jest na tych samych semestrach, natomiast dla pozostałych przedmiotów istnieje dość duże zróżnicowanie;

– mikroekonomia i makroekonomia wykładane są na wszystkich uczelniach w takim samym wymiarze godzin zgodnym z minimum, rozbieżności dotyczą semestrów oraz kolejności wykładanych przedmiotów np. na US na pierwszym roku – makroekonomia, a na drugim – mikroekonomia, na pozostałych uczelniach na wcześniejszym semestrze (semestrach) obowiązuje mikroekonomia, a na późniejszych makroekonomia;

– pozostałe przedmioty podstawowe wykładane są w wymiarze godzin zgodnym z minimum bądź wyższym np. rachunkowość na US – 120 godzin; istotne różnice dotyczą przede wszystkim semestrów nauczania (np. finanse i bankowość na każdej uczelni obowiązują na różnym semestrze);

W przypadku przedmiotów kierunkowych występują podobne rozbieżności dotyczące m.in.:

- wyższego wymiaru godzin niż zakłada minimum,
- różnych semestrów nauczania danego przedmiotu.

W tabeli 2 nie podano form realizacji poszczególnych przedmiotów, gdyż na badanych uczelniach rozbieżności w tym zakresie są nieznaczne. Generalnie wszystkie przedmioty ogólnospołeczne do wyboru są realizowane w formie wykładów. W nauczaniu przedmiotów ilościowych występują rozbieżności dotyczące podziału godzin ćwiczeniowych na audytoryjne i laboratoryjne.

3. PODSUMOWANIE

Z przeprowadzonej analizy programów nauczania wynika, że na badanych uczelniach występują rozbieżności dotyczące przede wszystkim:

- górnej granicy liczby godzin dla poszczególnych przedmiotów,
- terminu ich realizacji (który semestr studiów),
- formy realizacji (wykład, ćwiczenia, laboratorium).

W artykule przyjęto założenie, że unifikacja programów nauczania powinna ułatwić studentom między innymi zmianę uczelni w trakcie trwania studiów bez konieczności nadrabiania różnic programowych, dlatego też zasadnym wydaje się zmniejszenie powyższych rozbieżności.

Zdajemy sobie sprawę, że jest to trudne do przeprowadzenia i wymaga ścisłej współpracy zarówno uczelni wyższych, jak i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Zdaniem autorek współpraca ta powinna dotyczyć przede wszystkim:

- 1) ujednoczenia semestrów, na których wykładany jest dany przedmiot,
- 2) wprowadzenia jednakowej liczby punktów ECTS dla danego przedmiotu o danej liczbie godzin – różna liczba godzin może skutkować inną liczbą punktów, ale student nadrabia tylko rozbieżności w programie nauczania danego przedmiotu,
- 3) łatwej dostępności do programów i punktów ECTS na stronie internetowej danej uczelni.

W artykule nie poruszono problemu rozbieżności w zakresie przedmiotów specjalizacyjnych i specjalnościowych. Przedmioty te są nauczane na wyższych latach studiów i z uwagi na to, że w standardach nauczania podane są tylko minimalne obciążenia godzinowe (dla studiów zawodowych), uczelnie wprowadzają do programu przedmioty, które odpowiadają specjalnościom istniejącym na danym kierunku. Można zauważyć, że istnieje pewne podobieństwo pomiędzy nimi na uczelniach o tym samym profilu, ale i tak występują rozbieżności dotyczące: nazwy przedmiotu, semestru jego realizacji, programu nauczania, liczby godzin i punktów ECTS.

Zauważone w artykule rozbieżności dotyczą tylko kilku wybranych uczelni publicznych i mogą nie odzwierciedlać pełnej skali omawianych problemów. Dlatego też zasadne wydaje się przeprowadzenie głębszej analizy programów nauczania na wszystkich uczelniach wyższych (publicznych i niepublicznych), na których istnieje kierunek *Ekonomia*.

Iwona Bąk, Katarzyna Wawrzyniak

THE UNIFICATION OF TEACHING PROGRAMMES AND A VARIETY OF DEGREE REALIZATION OF TEACHING STANDARDS ON STUDY DIRECTION *ECONOMY* WITH EXAMPLE OF THE CHOSEN PUBLIC UNIVERSITIES

The aim of paper is indication recent divergences in realization of teaching standards on study direction *Economy* at chosen public universities. Any divergences disturb the process of unification of teaching programmes, therefore indication its scale can contribute to improvement of quality of whole process. In the article was compared the teaching standards on study direction *Economy* at following universities: University of Agriculture in Szczecin, Warsaw Agriculture University, Wrocław University of Environmental and Life Sciences, University of Szczecin – Faculty of Economics and Management.